

Gemeente van Christus,

Paulus wacht in Athene op de komst van zijn medewerkers Silas en Timotheüs. Hij wandelt door de stad die lange tijd beschouwd werd als het centrum van de wereld op cultureel, filosofisch en religieus gebied. Maar als Paulus daar rondloopt heeft Athene al behoorlijk wat van haar oude glans verloren. Oude wijsheden blijken de tand des tijds niet te hebben doorstaan en zijn vervangen door nieuwe filosofische stromingen. Ook op godsdienstig gebied is er zo door de jaren heen het nodige veranderd. De mensen kijken heel anders aan tegen heel die uitgebreide Griekse godenwereld dan bijvoorbeeld een eeuw daarvoor. *Panta rhei*, om het maar eens op z'n Grieks te zeggen. *Panta rhei* – alle stroomt. Alles gaat vroeg of laat voorbij. Niets is blijvend. Toch?

Het Athene van die dagen lijkt wel wat op onze samenleving: multicultureel, multireligieus. Met als verschil dat er daar ook nog allerlei filosofische scholen welig tierden.

Lucas, de schrijver van Handelingen, merkt er wat ironisch over op dat de inwoners van de stad voor haast niets anders tijd hebben dan voor het uitwisselen van de nieuwste ideeën (op levensbeschouwelijk gebied). Dat gebeurde niet alleen in tempels en synagogen, maar vooral ook op marktpleinen en andere verzamelplekken waar men met elkaar in gesprek ging. De Areopagus, een lage heuvel, was zo'n plek.

Paulus zou Paulus niet zijn als hij zich niet in die gesprekken zou mengen. Maar deze keer doet hij het blijkbaar niet zo handig: ze vinden hem maar een praatjesmaker. Hij heeft trouwens zelf eerst de nodige weerzin moeten overwinnen. Voor een gelovige Jood is het beeldverbod van wezenlijk belang. En in Athene wemelde het werkelijk van de beelden: van Zeus en Hermes en Artemis, van Mars en Apollo en noem de hele santenkraam maar op. Op elke straathoek staan er wel een paar. Het is een gruwel in zijn ogen.

Dat beeldverbod is ook mij zeer dierbaar. Door de jaren heen worden het belang en de betekenis er van steeds groter. Voor mij, tenminste.

Dan gaat het met name om de diepere laag ervan. In eerste instantie is dit verbod letterlijk op te vatten: snijd je geen beeld van hout of steen, van goud of zilver. Wat wij "God" noemen is oneindig veel groter dan wat jij in een beeld zou kunnen vatten. Bovendien: een beeld legt vast. Wie denkt God "in beeld te hebben", zit er per definitie naast. Per definitie!

U hoort die boodschap natuurlijk niet voor het eerst. Maar het is van groot belang om er steeds weer aan herinnerd te worden, zeker met het oog op de diepere laag van dat beeldverbod: dat jij je ook in je gedachten geen beeld van God mag maken.

Een denk-beeld, zal ik maar zeggen.

Een denk-beeld van God. Hoe jij God ziet of ervaart, of denkt dat Hij (HIJ!?) is, is nooit meer dan jouw interpretatie. Jouw ervaring.

Daar is in zekere zin niks mis mee. Het kan niet anders: we hebben nu eenmaal woorden en beelden, symbolen nodig, willen we met elkaar iets uitwisselen, als het over God gaat.

Zolang je maar beseft dat "God" zich niet in jouw denk-beeld laat vangen.

Waar gelovigen dat uit het oog verliezen, ontstaan vroeg of laat de vreselijkste problemen.

Beeldenstormen van fanatici. Stormen van onverdraagzaamheid en geweld.

Met dit in het achterhoofd kan het ook heel mooi en bevrijdend zijn om te merken dat oude wijsheden niet onaantastbaar zijn. Dat oude beelden in verval raken.

Dat godsdienstige beleving en -beeldvorming onderhevig zijn aan de golven van de tijd.

Onze hedendaagse beeldengalerij kent inmiddels heel wat beschadigde beelden en zelfs lege sokkels.

Voor sommigen is dat een bevrijding. Voor anderen iets dat heel onzeker en onrustig maakt. Het gevoel dat veel van die oude, vertrouwde zekerheden die je van vroeger hebt meegekregen, ineens afbrokkelen. En dat jij straks misschien wel helemaal met lege handen staat.

Bijvoorbeeld als je merkt dat God in onze tijd bepaald niet door iedereen meer beleefd wordt als een Liefdevolle Vader. Door wat mensen hebben meegemaakt aan schokkende gebeurtenissen, aan heftig verdriet, is dat beeld in duigen gevallen.

Daarmee kan ook het beeld van een God die jou hoort als je tot Hem bidt, aan het wankelen raken. Als blijkt dat God jou niet geneest van een ernstige ziekte. Hoe intens je daar ook om gebeden hebt. Hij "bewaart je niet voor de pijn die vliegt overdag en evenmin voor de pest die rondwaart in het duister", om maar eens te variëren op de psalmdichter.

Hij bewaart je kind niet voor die dronken automobilist. Niet in letterlijke zin, in ieder geval.

Anderen hebben afstand genomen van het beeld van de Almachtige, de God van de Voorzienigheid, die van voor de schepping heeft vastgelegd wie behouden zouden worden en wie voor eeuwig verloren zouden gaan.

Dit laatste voorbeeld zal voor de meesten van ons al niet meer van deze tijd zijn, vermoed ik (en hoop ik). Maar dat is het eeuwen lang voor talloos veel gelovigen wel geweest. En voor hele groepen geldt dat nog steeds.

Nog eentje, een hele spannende. Sommige mensen zeggen vaarwel tegen het beeld van een persoonlijk God. God is niet langer een Persoon, "een Vader in de hemel", maar wordt veeleer ervaren als een onpersoonlijke kracht of energie die in en door mensen kan werken. God als "Geest", zou je misschien kunnen zeggen. Het heeft vergaande gevolgen als je afstand neemt van dit Persoonlijke Godsbeeld.

Tot wie of wat bid je dan nog, met name. En als God geen Persoon is die kan ingrijpen, wat doet God dan nog wel?! Sta je dan wel in onze Christelijke traditie?

Veel mensen raken als gevolg van dit soort ontwikkelingen het spoor behoorlijk bijster. Hun sokkel blijft leeg. In principe is dat heel mooi. Maar niet als je er middenin zit.

Dan zou je wel wat meer houvast willen hebben. Is er dan niemand meer die ons precies kan zeggen hoe het zit, als het over God gaat? Nee. Niemand kan het ons precies zeggen. En wie beweert dat ie dat wel kan, spreekt ver boven zijn macht. Maar trekt wel volle kerken. Begrijpelijk. Want we hebben liever vastigheid dan een ongrijpbaar verhaal.

Onze tijd wordt wel "post modern" genoemd. Een belangrijk kenmerk daarvan is dat alle grote zingevingssystemen, de religies, de filosofische stromingen, - hun geloofwaardigheid zouden hebben verloren. Er is niets meer dat de absolute waarheid kan claimen. Waarheid is een relatief begrip geworden.

Als we als kerk en als gelovigen persoonlijk in deze tijd weer iets van "God" zouden willen ervaren, als we weer iets van God op het spoor zouden willen komen, hoe zouden we dat dan kunnen doen? In zijn toespraak tot de Atheners die daar om hem heen staan op de Areopagus, is Paulus nogal aan de stellige, verkondigende kant. Dat zit hem nu eenmaal in het bloed. Maar hij mist er wel zijn doel mee, deze keer. Als hij uitgesproken is krijgt hij de nodige spot over zich heen. "Nou, daar moet u ons een andere keer maar eens wat meer over vertellen." En weg zijn ze. Op een paar na.

Maar Paulus zegt ook een paar hele mooie dingen, die ons in onze tijd op weg zouden kunnen helpen. "Het is Gods bedoeling dat mensen Hem zouden zoeken en hem al tastend zouden vinden, aangezien hij van niemand van ons ver weg is" (27)

Martin Buber vertelt in zijn Chassidische verhalen hoe rabbi Baruchs kleinzoon Jechiël met een vriendje verstoppertje speelt. Jechiël verstopt zich goed en wacht tot zijn vriendje hem vindt. Na lang

wachten komt hij uiteindelijk zelf maar te voorschijn. Dan blijkt dat dat vriendje hem helemaal niet heeft gezocht.

Huilend vertelt hij het aan zijn grootvader, die op zijn beurt in tranen uitbarst en zegt: "Zo spreekt ook de Allerhoogste: "Ik verstopte mij, maar niemand wil mij zoeken."

We zijn dus geroepen om "al tastend" op zoek te gaan, om zo weer iets van God te kunnen ervaren. Alle oude stellingen van je afgevoelen, alle oude beelden verbreekt. Met lege handen, ontvankelijk.....tastend zoeken.

En heel mooi en bijzonder wat Paulus dan zegt: we zouden God al tastend kunnen vinden, aangezien Hij van niemand van ons ver weg is.... God is ons zeer nabij.... Weliswaar onzegbaar nabij. Maar wel zeer nabij.

"Want in hem leven wij, bewegen wij en zijn wij."(28)

Dat zet je toch aan het denken, of niet? Wij leven in God...in God bewegen we..we zijn, we bestaan in God.

God niet als een verheven Opperwezen, als het ware tegenover ons, buiten ons. Hoger dan de blauwe luchten.... Maar als de werkelijkheid waarin wij leven en zijn.

Zoals bloemen leven in het licht van de zon. Vissen in het water in hun element zijn. En vogels in het luchtruim. Zo zijn wij in ons element...in God.

We maken een klein uitstapje naar de hedendaagse theologie. Naar een razend ingewikkeld, maar zeer inspirerend boek van een Amerikaanse hoogleraar: Catherine Keller.

"Cloud of the impossible" heet het: De wolk van het Onmogelijke.

Ze ontwikkelt daarin - al tastend en zoekend - een nieuwe vorm van denken over God. Van hoe wij iets van God zouden kunnen ervaren. Ze noemt dat "apofatisch panentheïsme."

In het veel bekendere theïsme gaan we ervan uit dat we God als een persoon kunnen zien.

Het panentheïsme zegt dat alles is opgenomen in de eenheid van God en dat omgekeerd God in alles aanwezig is..... Dat apofatische duidt aan dat we desondanks over God niets met zekerheid kunnen zeggen.

(Een van de weinigen die zich in Athene bij Paulus aansluiten, is Dionysius de Areopagiet.

Een paar eeuwen later zullen er zeer bijzondere geschriften verschijnen onder zijn naam. Die geschriften vormen het begin van een zeer inspirerende zijstroom van de theologie, de zogenaamde apofatische theologie. Die gaat er dus van uit dat wij over God eigenlijk niets met zekerheid kunnen zeggen. Omdat wat wij God noemen als onze woorden (en beelden) overstijgt.)

Alles wat bestaat is opgenomen in de eenheid van God en omgekeerd: God is in alles aanwezig. Maar we kunnen daar niets met zekerheid over zeggen. "God" ontwikkelt zichzelf als het ware in en door ons mensen heen, zegt Keller. In de keuzen die we maken. Hoe we er al of niet voor anderen, voor de wereld om ons heen willen zijn. Voor andere mensen, voor dieren, planten, - heel de schepping waarmee we onlosmakelijk verbonden zijn in een web van relaties.

Dat klinkt heel abstract. Ik probeer het tot slot concreet te maken met een persoonlijk voorbeeld:

In december vroeg Marieke, de voorzitter van onze kerkenraad, of ik mee wilde naar Brazilië.

Leg kort uit wat eraan vooraf was gegaan.....NB Goutum is bekend met het werk van Robert!

Doordat Robert die middag aanwezig was en ik onder de indruk was van zijn jarenlange inzet voor de straatkinderen daar, en van de manier waarop zijn geloof hem daarin draagt, zei ik spontaan "ja". Uit "een wolk van mogelijkheden en (schijnbare) onmogelijkheden (ik had nooit gedacht dat ik zoiets zou doen! Et leek me eerlijk gezegd veel te gevaarlijk), ontstond deze keuze. Ik ervaar daar iets van "God" in

Als gevolg daarvan zijn we met een groep van negen mensen drie weken naar Brazilië geweest. Door de ontmoetingen die we daar hebben gehad en door het verslag dat we daar dagelijks van hebben gedaan aan een grote groep belangstellenden die ons via de groepsapp volgde, hebben wij anderen weer beïnvloed, hoe dan ook. En dat zal weer gevolgen hebben voor de mensen om hen heen. Hopelijk allemaal ten goede. Hopelijk allemaal hele kleine steentjes die bijdragen aan een iets betere wereld. Zo ontwikkelt "God" zich in en door ons heen. Ongrijpbaar, onzegbaar nabij. Nooit vast te leggen.

In mijn beleving maakt dit ene kleine voorbeeld iets zichtbaar wat Paulus vanochtend zegt: in God zijn wij in ons element. En in ons, in heel zijn schepping, is God in zijn element. In Hem bewegen en leven wij. In alles diep verscholen is Hij / in al wat leeft **en zich ontvouwt**. (Keller!) amen.